

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3322/2024. (VII. 29.) AB HATÁROZATA**bírói döntés megsemmisítéséről**

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó és dr. Varga Réka* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes, dr. Handó Tünde és dr. Salamon László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.20.423/2023/9. számú ítélete és a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 51.Pf.633.783/2022/5. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s**I.**

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Vigh Annamária ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérték az Alkotmánybíróságtól a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.20.423/2023/9. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 51.Pf.633.783/2022/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az alábbiakban foglalható össze.
- [3] 2.1. A Kúria által megállapított tényállás lényege szerint a felperes és az I. rendű alperes (továbbiakban: I. rendű indítványozó) 2014-ben felbontott házasságából – két testvére mellett – született meg a II. rendű alperes (a továbbiakban: II. rendű indítványozó). A bontóperben a felek a bíróság végzésével jóváhagyott egyezséget kötöttek az akkor 16 éves II. rendű indítványozó közös szülői felügyelete gyakorlásáról, egyben a felperes vállalta tartásdíj megfizetését. A felek megállapodtak az egyenlő arányú közös tulajdonukban álló utolsó házastársi közös lakás osztott használatában, de végül a felek először az ingatlant önállóan használták, majd az I. rendű indítványozó a gyermekekkel elköltözött. Később szóban megállapodtak abban, hogy az utolsó közös otthonba visszaköltöznek és onnan a felperes távozik. A felperes a 2016. márciusi elköltözését követően rendszeresen visszajárt, saját kulcsa volt és (a megállapodással nem érintve) egy szobában az ingóságait tárolta. Az felperes az ingatlanban fényképeket, videókat készített, az indítványozók ételéből evett. A II. rendű indítványozó 2017-ben érettségizett, tervezett külföldi nyelvtanulását és munkavállalását a felperes ellenezte, az utazás végül nem valósult meg. A II. rendű indítványozó a sikeres felsőoktatási felvételi érdekében előkészítőre jelentkezett, amelyre a felperes 200 000 forintot adott. A pénzt a II. rendű indítványozó kérésére az I. rendű indítványozó később visszafizette. A II. rendű indítványozó sikeres felvételi vizsgájáról a felperest nem tájékoztatta, felsőoktatási hallgatói jogviszonya 2018 szeptemberétől folyamatosan fennáll. A felperes kifogásolta a II. rendű indítványozó pályaválasztását, párkapcsolatát.
- [4] Az I. rendű indítványozó házastársi közös vagyon megosztása iránt pert indított, a felek kapcsolata teljesen megromlott. A felperes 2018. január 24-én a közös ingatlanban videót készített. A II. rendű indítványozó felszólította az ingatlan elhagyására, a verbális inzultus fizikai atrocitássá alakult. A II. rendű indítványozó láttelepet vetetett és zaklatás miatt feljelentést tett. Az illetékes hatóság a feljelentést elutasította, határozata szerint a gyer-

mekek számára küldött e-mailek nevelési célzatúak voltak, nem minősülnek emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó és erőszakos magatartásnak. A felperes és az I. rendű indítványozó között a közös gyermekek nevelésével, valamint a vagyonmegosztással összefüggésben hosszabb ideje tartó, e-mailek és üzeneteken keresztül, továbbá személyesen is zajló jogvita áll fenn. A határozat rögzítette, hogy a házasság felbontását követően a felperes kereste a kapcsolatot a gyermekeivel, akik azonban elutasították őt.

- [5] A felperes 2018. július 12-én az akkori partnerével megjelent az ingatlanban. A felek nagykorú fiú gyermeke kihívta a rendőrséget, illetve videózni kezdte a felperest, a látogatás veszekedéssé fajult, a felperes és az I. rendű indítványozó között atrocitás alakult ki. A II. rendű indítványozó a felperes partnerét arcon legyintette, a felperes ezért a II. rendű indítványozót vállal arrébb lökte és megpróbálta elgáncsolni, miközben bokán rúgta. A II. rendű indítványozó feljelentést tett, látéletet vetetett, a feljelentést később visszavonta.
- [6] A két esemény, valamint a sértő hangneműnek minősített üzenetek miatt az indítványozók 2018 augusztusában megelőző távortartás iránti eljárást kezdeményeztek. A jogerős határozat a kérelmet elutasította. A felperes 2019 októberében és 2021-ben meglátogatta a II. rendű indítványozót, aki nem köszönt neki, a második alkalommal távozásra szólította fel.
- [7] 2019-ben az I. rendű indítványozó végrehajtási eljárást indított a felperessel szemben a 2015 augusztusa óta elmaradt tartásdíj megfizetésére. A felperes alkalmanként fizetett utalással havi 50 000 forintot tartásdíjat a II. rendű indítványozónak közvetlenül, erre a II. rendű indítványozó nem reagált.
- [8] 2.2. A felperes a keresetében 2017. július 31. napjától elsődlegesen a tartási kötelezettsége megszüntetését kérte, mivel szerinte a II. rendű indítványozó a tartásra érdemtelen, mert vele indokolatlanul nem tartja a kapcsolatot, feljelentette őt, távortartást kért vele szemben. Másodlagosan azt kérte, hogy a bíróság a tartásdíj mértékét 20 000 forintra mérsékelje. Ezzel szemben az indítványozók a kereset elutasítását kérték, álláspontjuk szerint a felperes nem jelölt meg a tartásra való érdemtelenséget megalapozó konkrét magatartást (mivel illet szerintük a II. rendű indítványozó egyébként nem is tanúsított). Nem vitatták, hogy a II. rendű indítványozó a felperessel nem tartja a kapcsolatot, arra azonban szerintük kellő indoka volt, ennek körében elsődlegesen a felperes tartásdíj elmulasztása iránti felelősségére és viselkedésére hivatkoztak. Előadták, hogy a felperes 2015 augusztusától a II. rendű indítványozó részére nem fizetett tartásdíjat (emiatt végrehajtási eljárást is indítottak ellene), amelyet szerintük alaptalanul az I. rendű indítványozó pénzkezelésére hivatkozással tagadott meg. A gyermek-tartásdíj teljesítését szerintük megalázó feltételhez kötötte: a II. rendű indítványozónak azt mondta, hogy csak akkor fizet tartásdíjat, ha megmossa és megcsókolja a lábát. Szerintük a felperes a II. rendű indítványozó egyetlen döntését sem támogatta, továbbá kifejtették a feljelentéssel és a távortartással kapcsolatos álláspontjukat is.
- [9] A Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság a 2022. május 19. napján kelt, 18.P.III.21.648/2020/35. számú ítéletével a keresetet elutasította. Indokolása szerint a felperes bizonyította, hogy a II. rendű indítványozó nem tartja a kapcsolatot vele, ezért az érdemtelenség kimentési okát vizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy a II. rendű indítványozó mint továbbtanuló nagykorú gyermek a kellő indokot bizonyította, mivel megállapítható, hogy a felperes megalázóan viselkedett, személyét sértő kijelentéseket tett, többször fizikailag és pszichikailag is bántalmazta a II. rendű indítványozót. A II. rendű indítványozó ballagására csak akkori élettársa rábeszélésére ment el, az egyetemen pedig többször megleste őt. A bíróság szerint a tárgyaláson tanúsított magatartás az indítványozók előadását támasztotta alá, mivel a felperes indulatát fékezni nem volt képes, agresszíven, kioktatón nyilvánult meg. A másodlagos kereseti kérelem kapcsán pedig rögzítette, hogy a megállapított mértéknél alacsonyabb összeg ellentétes a II. rendű indítványozó érdekével, a felperes pedig a tartásdíj megfizetésére teljesítőképes.
- [10] 2.3. A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 51.Pf.633.783/2022/5. számú, 2022. november 8. napján kelt ítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, a felperest a II. rendű indítványozó vonatkozásában terhelő, az I. rendű indítványozónak teljesítendő gyermektartásdíj fizetési kötelezettséget 2019. július 31. napjával megszüntette. A törvényszék a tényállást pontosította és a bizonyítékok mérlegelése eredményeként az elsőfokú bíróságtól eltérő jogkövetkeztetést vont le. A perben nem volt vitatott, hogy a II. rendű indítványozó nagykorúságától kezdődően a felperessel a kapcsolatot nem tartja. Továbbtanulási szándékáról (a tájékoztatás hiányában is) a felperesnek tudomása volt, az ezzel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség hiánya a keresetet önmagában nem alapozza meg, de a bíróság szerint a II. rendű indítványozó terhén értékelendő. A törvényszék úgy ítélte meg, hogy a II. rendű indítványozó által sérelmezett felperesi magatartások a kimentési okot nem alapozzák meg, mert kellő indok csak az a magatartás lehet, amely a gyermek életét jelentősen befolyásoló vagy arra kiható valós és súlyos érdeksérelmet okoz, a szubjektíven súlyosnak megélt, de valójában vélt sérelmek nem alapozhatják meg. Az érdemtelenség kimentésére alkalmas kötelezetti magatartásnak olyan súlyúnak kell lennie, amely valóban alapos indokát adja a tartást igénylő gyermek közöm-

bösségének. A törvényszék azt is megállapította, hogy a II. rendű indítványozó kiskorúsága alatt a felperes a gyermekkel szemben felróható magatartást nem tanúsított, a szülő-gyermek kapcsolat 2017 őszéig tartott, ettől az időponttól kezdődően vált a II. rendű indítványozó teljesen elutasítóvá és az sem vitatott, hogy a kapcsolatot ő szakította meg, a kapcsolat megromlása egy hosszabb folyamat eredménye volt.

- [11] A törvényszék álláspontja szerint a sérelmezett felperesi magatartások nem alapozzák meg a kellő indokot: az üzenetek zaklató jellegét büntetőhatóság nem állapította meg, a 2018-ban történt felperes és II. rendű indítványozó közötti fizikai bántalmazással járó eseményeket az I. rendű indítványozó sem tekintette rendhagyó súlyúnak. Azt sem tekintette a törvényszék súlyosan elítélendő magatartásnak, hogy a felperes bejárta a közös tulajdonú ingatlanba, ott kritikus megjegyzéseket tett, ételt fogyasztott és videózott. Azt is kiemelte, hogy a gyermektartásdíj fizetési kötelezettség negálása, illetve annak felperesi elszámolási igénye a szülő-gyermek kapcsolatban a gyermek elzárkózásának kellő indokát nem alapozhatja meg. A 2018 januári és júniusi fizikai atrocitással járó cselekményeknél a tettlegesség kölcsönös volt, a felperes fizikai erőszakot megvalósító cselekményei, bár a fizikai erőszak minden esetben elítélendő és értékelendő, elhárító jellege megállapítható. A törvényszék szerint továbbá a felperesnek indítványozók felé írt e-mailjével kapcsolatban valóban kitűnik helyenként megalázó és lealacsonyító vélemény, de ezt sem lehet olyan súlyúnak minősíteni, amely a gyermek életét jelentősen befolyásolta volna, ilyen körülményre az indítványozók még csak nem is hivatkoztak. Arra is kitért a törvényszék, hogy ráadásul vannak pozitív tartalmú üzenetek is, amelyből a felperesi kapcsolatfelvétel kísérletére vonatkozó következtetés.
- [12] A törvényszék álláspontja szerint a fotózás, a nyomozás, az álnéven írogatás súlytalanok a jelentős jogi érdeksérelem vonatkozásában, a felperes tudni akarta, hogy a II. rendű indítványozó jár-e egyetemre, jogosult-e a tartásra, illetve fotót készített róla, ami nem elítélendő szülői magatartás. Mindezek alapján azt állapította meg, hogy a II. rendű indítványozó által sérelmezett felperesi magatartások a kimentésre alkalmas súlyos felperesi magatartás megállapítására nem alkalmasak, miközben a II. rendű indítványozó terhére értékelendő, hogy hosszú ideje nem tart kapcsolatot a felperessel, meg sem kísérelte rendezni azt, ami a társadalom általános értékrendjével ellentétes szülő-gyermeki viszony, amelynek az a következménye, hogy a II. rendű indítványozó érdemtelené vált a tartásra.
- [13] 2.4. A jogerős ítélet ellen az indítványozók terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.20.423/2023/9. számú, 2023. június 6. napján kelt ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Nem vitatta, hogy a továbbtanuló nagykorú gyermek tartásának általános feltételei fennállnak. Hangsúlyozta azonban, hogy a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:194. § (2) bekezdése, továbbá 4:220. § (3) és (4) bekezdése szabályozza a nagykorú gyermek tartásra való érdemtelenségének esetét, mivel a jogosult már fel tudja mérni, milyen magatartást kívánatos tanúsítani azzal a rokonával szemben, akitől tartását – ingyenesen – elvárja. A Ptk. 4:220. § (4) bekezdése az általános szabályokon túl kimondja, hogy a nagykorú gyermek akkor is érdemtelen a tartásra, ha a tartásra kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot. Hivatkozott a XXIX. számú Polgári Elvi döntésre, amely a nagykorú gyermektől elvárható, a társadalom általános erkölcsi felfogásával összhangban álló magatartást részletezi. Így elvárható tőle, hogy szülőjével szemben ne csupán a tartás iránt követelményt támasszon, hanem életkorára és belátási képességére tekintettel a családi kapcsolatnak megfelelő magatartást tanúsítson.
- [14] A Kúria ezzel összhangban állapította meg, hogy a nagykorú gyermek rendelkezik olyan belátási képességgel, amelynek birtokában fel kell ismernie, hogy a róla nagykorúsága idején vagyoni szempontból gondoskodó szülőhöz közeli kapcsolat fűzi, annál is inkább, mert tartási igénye ezen alapul. Azt is kifejtette, hogy a kellő indok jogi fogalmának értékelésénél alapvetően a különélő szülő, szülői magatartását és felelősségét kell a mérlegelés körébe vonni, a kimentésre alkalmas kötelezett magatartásnak pedig olyan súlyúnak kell lennie, amely valóban alapos indokát adja a tartást igénylő gyermek közömbösségének, tehát a gyermek életét jelentősen befolyásoló vagy arra kiható valós és súlyos érdeksérelem. A Kúria szerint az érdemtelenség megalapozásául szolgáló magatartást mindkét fél szempontjából szükséges vizsgálni. A szülő-gyermek kapcsolat megromlásának az oka ugyanis a szülők megromlott viszonya, évek óta fennálló viszálya is lehet. A Kúria egyetértett abban a törvényszékkel, hogy az indítványozók által felhozott magatartások a szülő-gyermek kapcsolat teljes megszüntetésére alapot adó kellő indoknak nem minősíthetők, a kimentési okot a szülőnek kirívó, a társadalom (és nem a gyermek) általános erkölcsi értékrendjével ellentétes magatartása alapozza meg, a kimentésre alkalmas kötelezett magatartásnak olyan súlyúnak kell lennie, amely valóban alapos indokát adja a tartást igénylő gyermek közömbösségének.
- [15] A Kúria arra a következtetésre jutott, hogy jelen ügyben az indítványozók által felhozott magatartások részben nem kirívóak, részben bizonyíthatatlanok. A peradatok a 18. életévét betöltött gyermek közömbösségének a felperes korábbi (a kiskorúsága alatti) magatartásának okszerű következményekénti értékelésére alapot nem adtak, a

gyermek pályaválasztásával kapcsolatos felperesi ellenvélemény nem tekinthető kellő indoknak a sikeres felvételt követő passzivitás kimentésére, ahogy a párválasztását ellenző álláspontja sem. A kimentés ennyire tág értelmezése a gyermekkel szembeni elvárhatóságot kiüresíti. Önmagában a szülők közös tulajdonát képező ingatlanban való tartózkodás az esetleges polgári jogi jogsértő jellege ellenére sem minősíthető a tartásra való érdemtelenséget kimentő okot megalapozó körülménynek a Kúria szerint, még akkor sem, ha a magatartás (étel elfogyasztása, fényképezés, videózás) a magánszférát sértheti. A családi eseményeken való részvétel oka, illetve hiánya pedig a felróhatóság szempontjából a jelen ügyben súlytalan. A felperes esetenként durva, sértő vagy lekiicsinyló kifejezéshasználata jogsértő jellege a büntetőeljárás lefolytatására alkalmatlannak minősült, ahogy a magatartása az indítványozókkal szembeni távoltartás jogintézményének alkalmazását sem alapozta meg.

- [16] A peradatok alapján a kölcsönös fizikai atrocitásra kiélezett konfliktushelyzetben került sor, amelyben a II. rendű indítványozón kívül egyik résztvevő fél sem érezte szükségét a feljelentés megtételének. A családon belüli, válás utáni konfliktusok miatti különböző hatóságok felé tett feljelentéseket döntően érzelmek (és természetesen az anyagi viták) motiválják a Kúria szerint, az eljárás során a felperes felróható magatartását, a konfliktusokért való kizárólagos felelősségét nem állapították meg. A Kúria arra a következtetésre jutott, hogy az érzelmi kapcsolat a jog erejével nem kényszeríthető ki, a nagykorú gyermektől viszont elvárható, hogy felmérje a szülői kapcsolat jelentőségét. A családi kapcsolat megtagadása, azaz a társadalmilag elvárt minimális szülő-gyermek viszony kellő indok nélküli hiánya azzal a jogkövetkezéssel jár, hogy a gyermek tartása anyagi fedezetét az általa elutasított szülőtől alappal nem várhatja el. Az egyoldalú elzárkózás, a különélő szülő kizárólag pénzförásként való kezeléséhez vezet, a szülő-gyermek viszonyt érzelm nélküli anyagi, pénzügyi kapcsolattá üresíti.
- [17] 3. Ezt követően az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő, melyben kérték az Alkotmánybíróságot, hogy a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 51.Pf.633.783/2022/5. számú ítéletének és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.20.423/2023/9. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdésének, a XV. cikk (3) bekezdésének, a XVI. cikk (1) bekezdésének, a XX. cikk (1) bekezdésének, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére tekintettel állapítsa meg, és azokat az Abtv. 43. §-a alapján semmisítse meg.
- [18] 3.1. Az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdésében rögzített magánélet és az otthon tiszteletben tartásához való jog kapcsán az indítványozók azt állították, hogy a Fővárosi Törvényszék és a Kúria is teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, hogy a felperes rendszeresen megsértette az indítványozók magánélethez való jogát és az otthonuk nyugalma. Szerintük továbbá a Fővárosi Törvényszék és a Kúria nem vizsgálták megfelelően, hogy a felperes a II. rendű indítványozó magánélethebe milyen mélységig avatkozott bele, illetve azt sem, hogy párkapcsolatára erősen negatívan ható magatartást tanúsított a II. rendű indítványozóval és párjával szemben. Kifejtették, hogy a magánszféra védelme és az emberi méltósághoz való jog szorosan összefüggenek egymással, így az Alaptörvény II. cikke alapot ad a magánszféra érintetetlen területének védelméhez is. Szerintük azonban ez a védelem nem áll meg csak a védett belső vagy intimszféra védelmének, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára is, valamint arra a térbeli szférára, amelyben a magán- és családi élet található, vagyis az otthon. Emellett pedig önálló védelmet kap az egyén életéről alkotott kép is.
- [19] 3.2. Az Alaptörvény XV. cikk (3) bekezdésében rögzített nők és férfiak egyenjogúsága kapcsán azt állították, hogy a Fővárosi Törvényszék és a Kúria egyértelműen a férfi felperes érdekeit vették figyelembe, a női indítványozók érdekeire és állításaira egyáltalán nem volt tekintettel, a felperes agresszivitását figyelmen kívül hagyták, ezzel szemben a női II. rendű indítványozó terhére mérlegelték a fizikai atrocitást, nem vizsgálva annak kiváltó okait. Álláspontjuk értelmében a törvényszék és a Kúria nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az indítványozók nők, szerintük védelmet kellett volna kapniuk a kiszolgáltatott helyzetükben, tekintettel arra, hogy az I. rendű indítványozó mindhárom gyermekét egyedül taníttatta ki, mindhárom gyermek orvos lett. Eközben a felperes zaklató és bántalmazó magatartását nem tartotta kirívónak sem a törvényszék, sem a Kúria. Álláspontjuk szerint a tárgyalás tartása nélküli határozatok meghozatala során nem szembesültek a felperes agresszív viselkedésével; amely magatartás az elsőfokú eljárás lefolytatását is megnehezítette, az elsőfokú bíróság pedig döntésének meghozatala során a tárgyaláson szerzett személyes tapasztalatait is értékelte.
- [20] 3.3. Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése szerinti gyermek védelméhez és gondoskodásához való joga kapcsán kizárólag a II. rendű indítványozó vonatkozásában állították az Alaptörvényben biztosított jog megsértését. Kiemelték, hogy a Fővárosi Törvényszék és a Kúria teljes mértékben figyelmen kívül hagyták az eljárás során, hogy a felperes magatartásával súlyosan veszélyeztette a II. rendű indítványozó megfelelő szellemi és er-

kölcsi fejlődését, valamint nem biztosítja számára a megfelelő védelmet és gondoskodást. A felperes esetében a törvényszék és a Kúria nem vette figyelembe szerintük azt a társadalom fennmaradásának zálogaként előírt szülői magatartás megsértését, miszerint nem biztosította a gyermeke számára a megfelelő védelemhez és gondoskodáshoz való jogot. A történeteket úgy interpretálták, hogy a felperes sajátos elképzelése szerinti „védelmet” el kellett volna „tűrnie” a II. rendű indítványozónak, amiért cserébe a tartást kapta. Arra hivatkoztak, hogy a felperesi magatartással szemben a II. rendű indítványozónak joga lett volna a védelemre, aki nem tett semmi olyat, amely alapján ne lenne jogosult a tartásra, becsülettel végzi a tanulmányait, és kizárólag azért nem tartja a kapcsolatot a felperessel, mert azzal magát védi.

[21] 3.4. Az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében garantált testi és lelki egészséghez való jog kapcsán kizárólag a II. rendű indítványozó vonatkozásában állították az Alaptörvényben biztosított jog megsértését. Előadták, hogy a Fővárosi Törvényszék és a Kúria teljes mértékben figyelmen kívül hagyták, hogy a felperes magatartásával súlyosan sérti és veszélyezteti az indítványozók testi és lelki egészségét, hosszú távú káros hatást gyakorol különösen a II. rendű indítványozó lelki és érzelmi életére. Szerintük a Kúria gyakorlatilag azt mondta ki, hogy bűncselekménynek kell ahhoz megvalósulnia, hogy kellő indoka legyen egy gyermeknek arra, hogy a szülőjével megszakítson egy bántalmazó kapcsolatot, tehát ahhoz nem elégséges az, hogy a szülő évek óta pszichésen és verbálisan bántalmazza és zaklatja a gyermekét, rendszeresen dehonesztáló és súlyosan sértő kifejezésekkel illeti őt és szeretteit. Szerintük a Kúria szintén nem volt arra figyelemmel, hogy a fizikai atrocitásokat vagy ténylegesen a felperes kezdte meg vagy olyan szinten provokálta a II. rendű indítványozót, hogy fizikai erővel lépett fel emiatt, amit aztán a felperes aránytalanul és szükségtelenül nagyobb fizikai fellépéssel torolt meg. Hangsúlyozták, hogy a lelki bántalmazást a társadalom éppen annyira utasítja el, mint a fizikai bántalmazást. A ténylegesen megvalósult lelki bántalmazást az eljárás során meghallgatott tanúk szerintük alátámasztották, és az elsőfokú bíróság a bizonyítékok helyes mérlegelése alapján ki is mondta.

[22] 3.5. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jog kapcsán azt sérelmezték, hogy a Fővárosi Törvényszék és a Kúria egyáltalán nem vizsgálta megfelelően, hogy a felperes magatartása milyen, mi adott arra alapot az elsőfokú bíróságnak, hogy ítéletében rögzítse, hogy a felperes magatartása elfogadhatatlan és sérti a bíróság méltóságát, valamint a feltárt tényállást nem megfelelően értékelték. A Kúria ítéletével kapcsolatban azt is felhívták, hogy az általa megállapított tényállás hiányosan került rögzítésre, abból olyan fontos elemeket hagyott ki, amelyek a felperes felróható viselkedésére vonatkoztak és magyarázatot adtak a II. rendű indítványozó reakcióira. Megjegyezték, hogy ők a felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú bírósághoz 2023. február 6. napján benyújtották, majd 2023. február 22. napján kérték a tárgyalás tartását arra tekintettel, hogy a II. és III. Kerületi Bíróság polgári kezelőirodáján megbizonyosodtak arról, hogy az irat még nem került felterjesztésre. A Kúria hatálytalannak minősítette a tárgyalás tartását arra tekintettel, hogy az nem a beterjesztett felülvizsgálati kérelemben került megjelölésre. Álláspontjuk szerint azonban az elsőfokú bíróság által még fel nem terjesztett irat során lehet kérni tárgyalás tartását, mivel együttesen került a felülvizsgálati kérelem és a tárgyalás tartása iránti kérelem felterjesztésre, így együttesen kellett volna elbírálnia a kérelmet a Kúriának. Hangsúlyozták, hogy a felperes maga is kérte a tárgyalás tartását. Ki is tűzte a Kúria a tárgyalás határnapját, majd a korábbi kítűző végzéssel ellentétesen mégis tárgyalás tartása nélkül hozott határozatot.

II.

Az Alkotmánybíróság az alábbi alaptörvényi és jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését.

[23] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.
(2) Az állam jogi védelemben részesíti az otthon nyugalmát.”

„XV. cikk (3) A nők és a férfiak egyenjogúak.”

„XVI. cikk (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonossághoz való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.”

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

[24] 2. A Ptk. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„4:194. § (2) Érdemtelen a tartásra az a nagykorú, aki a tartásra kötelezettel vagy vele együtt élő hozzátartozójával szemben olyan súlyosan kifogásolható magatartást tanúsít vagy olyan életvitelt folytat, amely miatt tartása a kötelezettől – figyelemmel a jogosult és a kötelezett kapcsolatának jellegére és a kötelezett magatartására is – nem várható el.”

„4:220. § (1) A továbbtanuló nagykorú, munkaképes gyermek a rászorultsági vélelem esetén kívül is jogosult a tartásra, ha szükséges tanulmányai indokolt időn belüli folytatása érdekében arra rászorul. A gyermeknek a szülőltől a továbbtanulási szándékáról késedelem nélkül tájékoztatnia kell.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tanulmánynak minősül az életpályára előkészítő szakképzettség megszerzéséhez szükséges képzés vagy tanfolyam, a felsőfokú végzettségi szintet biztosító alap- és mesterképzésben, valamint a felsőfokú szakképzésben folytatott tanulmányok folyamatos végzése. Nem érinti a tanulmányok folyamatosságát az a megszakítás, amely a jogosultnak nem róható fel.

(3) A szülő nem köteles nagykorú, továbbtanuló gyermekét eltartani, ha

a) a gyermek a tartásra érdemtelen;

b) a gyermek tanulmányi és vizsgakötelezettségének rendszeresen, önhibájából nem tesz eleget; vagy

c) ezáltal a szülő saját szükséges tartását vagy kiskorú gyermekének tartását veszélyeztetné.

(4) A nagykorú gyermek érdemtelen a tartásra akkor is, ha a tartásra kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot.

(5) A szülő a huszonötödik életévét betöltött, továbbtanuló gyermekének tartására rendkívül indokolt esetben kötelezhető.”

III.

[25] 1. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt arról kellett döntenie, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e. Ennek során vizsgálnia kellett a befogadhatóság mind formai, mind tartalmi feltételeinek érvényesülését. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a következő megállapításokra jutott.

[26] 1.1. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett bírói döntést követő hatvan napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozók szerint vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont], továbbá az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].

[27] Az Alaptörvény XV. cikk (3) bekezdésére és XXVIII. cikk (1) bekezdésére vonatkozó indítványi elemet leszámítva az indítvány tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Megállapította ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy az Alaptörvény XV. cikk (3) bekezdésével kapcsolatosan az indítványozók az előadott véleményüket alkotmányjogilag értékelhető indokolással nem támasztotta alá, egyáltalán nem indokolták meg, hogy az állított sérelem vonatkozásában a bírósági döntések miért nem felelnek meg az Alap-

törvény előírásának. A XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben általánosságban nagyon részletesen bemutatották a tisztességes bírósági eljárásra vonatkozó alkotmányos alapokat, de azt a konkrét ügyre semmilyen módon nem konkretizálták. Sem azt nem mutatták be, hogy alkotmányjogi szempontból miért lett volna szükséges a felperes meghallgatása, sem pedig azt, hogy tárgyalás tartására vonatkozó kérelem hatálytalannak ítéltéle miatt járt együtt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmével. Mindezek alapján ezek az indítványi elemek nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja előírásainak.

- [28] 1.2. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint – az indítványozók állítása alapján – az indítványozók Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont]. Az indítványozók jogosultnak tekinthetők [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozók érintettek tekinthetők [Abtv. 27. §]. Az indítvány továbbá megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozók a jogorvoslati lehetőségeiket már kimerítették, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számukra biztosítva [Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pont].
- [29] 2. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vaglyagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [30] 2.1. Az indítványozók az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdésének, továbbá a II. rendű indítványozó vonatkozásában a XVI. cikk (1) bekezdésének és XX. cikk (1) bekezdésének sérelmére elsősorban abból az okból hivatkoztak, hogy megítélésük szerint a támadott ítéletek fényében az indítványozóknak olyan bánásmódot kellett volna elviselniük a felperes részéről a tartásdíj ellenében, amely tőlük nem várható el. Lényegében azt állították, hogy az ítéletek olyan szélsőségesen állapították meg a tūrési kötelezettséget, hogy az alapján jogerősen megállapított bűncselekmény hiányában semmi sem alapozhatja meg II. rendű indítványozó részéről a felleccsel való kapcsolat megszakítását. Utaltak a törvényszék és a Kúria ítéletei indokolásának hiányosságaira is. E tekintetben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [31] Az indítványozók által felhozott érveket a bíróságok megvizsgálták, azzal kapcsolatos álláspontjukat megindokolták. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag a bírói döntéseknek az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]]. Az Alkotmánybíróságnak ezért azt kellett megvizsgálnia, hogy az indítványozók által előadott érvek felvetik-e a törvényszék és a Kúria ítéleteivel kapcsolatosan az alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [32] Jelen esetben az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az indítványozók által felhívott érvek annak vizsgálatát igénylik, hogy a bíróságok a döntésük meghozatala során tekintettel voltak-e az indítványozók által felhívott, Alaptörvényben biztosított jogok által a bíróságok felé (is) támasztott elvárásokra.
- [33] 2.2. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy csak érdemi vizsgálat eredményeként válaszolható meg az a kérdés, hogy kiüresítette-e az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdése, a XVI. cikk (1) bekezdése, továbbá a XX. cikk (1) bekezdése szerinti Alaptörvényben biztosított jogok érvényre juttatását az a bírósági jogértelmezés, mely szerint az indítványozóknak el kellett tūrniük a megállapított tényállás szerinti felperesi magatartásokat, különösen pedig II. rendű indítványozótól elvárható volt-e, hogy ezen Alaptörvényben biztosított jogokra tekintettel is keresse a kapcsolatot a tartásra kötelezett felleccsel. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével, érdemben bírálta el.

IV.

- [34] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [35] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette az alapügy azon tényállási elemeit, amelyek az alkotmányjogi panasz mikénti megítélése során jelentőséggel bírhatnak.
- [36] 1.1. A Kúria által megállapított, fent rögzített tényállás számos olyan tényállási elemet tartalmaz, amelyek a felperes felelősségi körében vetődnek fel, de egyúttal a II. rendű indítványozó hátrányára eső tényállási elemeket is nagy számban rögzít. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ezek között három olyan elem található, amelyek a felhívott Alaptörvényben biztosított jogokkal nyilvánvaló összefüggésben vannak és amelyeket a Kúria a tényállása szerint ítéleti bizonyossággal fogadott el.
- [37] Ezek közül kiemeli az Alkotmánybíróság, hogy a Kúria ítélete tényállásának [3] bekezdése szerint: „A felperes a 2016. márciusi elköltözését követően rendszeresen visszajárt, saját kulcsa volt és (a megállapodással nem érintve) egy szobában az ingóságait tárolta. Az ingatlanban fényképeket, videókat készített, az alperesek ételéből evett.” A megállapított tényállási elem kapcsán az indokolás [55] bekezdése szerint: „A felperes az ingatlanba tulajdonostársként bejárhatott, a bontóperben megkötött, a lakáshasználat osztott egyezési rendezése megváltoztatása iránt az I. rendű alperes pert nem kezdeményezett. Kétségtelen, hogy magatartása (étel elfogyasztása, fényképezés, videózás) a magánszférát sértheti, ez azonban – a másodfokú bíróság helytálló értékelésére utalva – a szülő-gyermek kapcsolat egyoldalú és teljes megszüntetése szempontjából valós és súlyos érdeksérelemnek nem minősíthető.”
- [38] 1.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria a jogi értékelés során ezt a tényállási elemet összevetette a Ptk. nagykorú gyermek tartásra való érdemteleniségére vonatkozó szabályaival, és azt a szakjogi következtetést vonta le, hogy az nem alapozza meg a kapcsolattartás II. rendű indítványozó részéről történő megszüntetését. A Kúria (a konkrét alaptörvényi rendelkezések felhívása nélkül) utalt is a magánszféra sérelmére. Ennek ellenére úgy ítélte meg, hogy a II. rendű indítványozónak ezeket túrnie kellett volna, amennyiben igényt tart – a rendszeresen meg nem fizetett – tartásra.
- [39] 1.3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróságnak azt kellett megítélnie, hogy a törvényszék és a Kúria felismerte-e az ügy alapjogi érintettségét, azzal kapcsolatos kötelezettségeinek eleget tett-e.
- [40] 2. A fentiek fényében az Alkotmánybíróságnak elsőként azt kellett értékelnie, hogy melyek a Ptk. nagykorú gyermek tartásával kapcsolatos érdemteleniségre vonatkozó szabályának alkotmányos keretei.
- [41] 2.1. A Ptk. 4:220. § (3) bekezdés a) pontja szerint a szülő nem köteles nagykorú, továbbtanuló gyermekét eltartani, ha a gyermek a tartásra érdemtelen. A (4) bekezdés szerint az érdemteleniséget az is megalapozza, ha a gyermek a tartásra kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot.
- [42] 2.2. Önmagában a Ptk. valamely rendelkezésének (így jelen esetben a törvény „érdemtelen” és „kellő indok nélkül” fordulatainak) értelmezése általában olyan szakjogi-törvényértelmezési kérdés, melynek vizsgálata az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esik. Mindez azonban csak addig igaz, amíg a kérdés a bíróság által választott jogértelmezés helyessége vagy helytelensége, azaz, ha a bíróság által választott jogértelmezés egyébként az Alaptörvény 28. cikke alapján az eljáró bíróságokat megillető értelmezési mozgástér alkotmányos keretein belül helyezkedik el. Abban az esetben azonban, ha az eljáró bíróság által választott jogértelmezés túllép az Alaptörvényből fakadó értelmezési tartomány keretein, az már szükségképpen a bírói döntés alaptörvényellenességét fogja eredményezni, mely szempont vizsgálata már az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik (l. hasonlóan más rendelkezés kapcsán: 14/2023. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [29]).
- [43] Az Alaptörvény 28. cikkének első mondata szerint „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik”. A bíróságok az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is kötelesek érvényre juttatni, amivel a bíróságok ítélkezési tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté válik. Ilyen esetekben a bíróságok ítélkezésével szembeni alapvető elvárás, hogy az érintett alapvető jogok lényeges tartalma nem üresíthető ki, és az alapvető jogoknak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből fakadó védelmi kötelezettségét biztosítani kell [3145/2018. (V. 7.) AB határozat, különösen Indokolás [66]–[70]]. Mindez azt jelenti, hogy az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a

bíróságoknak az ítélezési tevékenységük során figyelembe kell venniük, hogy egy jogszabály mely jelentése felel meg az Alaptörvénynek, és ezzel az értelemmel kell alkalmazniuk a jogszabályt az egyedi ügyekben, ellenkező esetben az Alkotmánybíróság a bírói döntést az Alaptörvény megsabta értelmezési tartomány kereteinek túllépése miatt megsemmisíti {lásd például: 16/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [36]}.

- [44] 2.3. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a fenti pontokban részletezett feltételek gondos mérlegelése és értékelése egészen addig az eljáró bíróságok szakjogi-törvényértelmezési állásfoglalása körébe tartozik, amíg a bíróság meg nem állapítja valamely Alaptörvényben biztosított jog érintettségét.
- [45] Ilyen esetekben ugyanis – a fentebb rögzítettek szerint – a bíróságok ítélezésével szembeni alapvető elvárás, hogy az alapvető jogoknak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből fakadó védelmi kötelezettségét biztosítani kell. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint elvárható, hogy a bíróságok az elbírálendő ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes. Konkurráló alapjogi pozíciók esetén a bíróságoknak közvetítő, kiegyenlítő szerepet kell betöltenie {l. összefoglalóan 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [67]–[70]}.
- [46] 2.4. Az Alkotmánybíróság szerint alapjogi oldalról nem tagadható, hogy a nagykorú gyermek joggal tarthat igényt magánszférája tiszteletben tartására, a felnőttként kezelésre, az apa pedig arra, hogy gyermekével a kapcsolata fennmaradjon. Ezek a kölcsönös „igények” az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdésében elismert jogok. Amíg a nagykorú gyermek vonatkozásában a VI. cikk (1) és (2) bekezdésének a magánélet és az otthon védelmére vonatkozó rendelkezései hívhatók fel, addig az apa vonatkozásában a VI. cikk (1) bekezdésének a kapcsolattartásra vonatkozó fordulata. Ez alapjogi megközelítésben azt a terhet teszi a bíróságok vállára, hogy a konkrét ügy konkrét tényeit kell mérlegelniük oly módon, hogy mindkét fél alapjogi igényeit figyelembe vegyék, azokat egymásra tekintettel értékeljék. A bíróságok tehát akkor járnak el alapjogi értelemben (is) helyesen, ha a felek jogait adott esetben az Alaptörvényben foglaltaknak megfelelően egymásra tekintettel korlátozzák. Ezt jelenti a méltányos kiegyenlítés bíróságokkal szemben támasztott követelménye.
- [47] Ezzel szemben egyoldalú az az értékelés, amely a magánülethez, személyes térhez, annak intimitásához fűződő jogot figyelmen kívül hagyja, míg ezzel szemben alapvető jelentőséget tulajdonít annak, hogy a felnőtt gyermek nem kíván apjával kapcsolatot tartani. Az ilyen értékelés nem méltányos kiegyenlítést jelent, hanem előny ad az egyik oldalon a kapcsolat fenntartásához fűződő jognak, mellőzve a magánélet szabadságát.
- [48] 3. Az Alkotmánybíróságnak a fentiekben bemutatott alkotmányos mércéből kiindulva, a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügygel összefüggésben azt kellett vizsgálnia, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése biztosítja-e a konkuráló alapjogi pozíciók méltányos egyensúlyát, azok kíméletes kiegyenlítését.
- [49] 3.1. Jelen ügyben a bíróságok az ügy alapjogi relevanciáját az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdései vonatkozásában egyértelműen felismerték, hiszen a Kúria ítélete a fent rögzítettek szerint egyértelműen utalt a magánszféra érintettségére. A körülmények gondos értékelése helyett azonban a törvényszék és a Kúria a vonatkozó indítványozói kimentést súlytalanak értékelte, meg sem kísérelte azt értékelni, hogy az érintett alapjoggal szemben áll-e más alapjog.
- [50] 3.2. A Ptk. a fent rögzítettek szerint nem ad egyértelmű iránymutatást arra vonatkozóan, hogy a 4:220. § (4) bekezdés vonatkozásában mit takar a „kellő indok” kategóriája. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a rendelkezés értelmezése során figyelemmel kellett volna lennie az eljáró bíróságoknak arra, hogy amennyiben a peres fél a kellő indok alátámasztása vonatkozásában Alaptörvényben biztosított jogának sérelmére hivatkozik, akkor a tényállás gondos megállapításán és a szakjogi értelmezésen túl a kialakított jogértelmezésnek összhangban kell állnia az érintett alapjog alkotmányos tartalmával, konkuráló alapjogi pozíciók esetén pedig a bíróságoknak közvetítő, kiegyenlítő szerepet kell betölteniük. Azaz, a bíróságnak érdemben vizsgálnia kell, hogy a fél által előadott hivatkozás valóban közvetlenül visszavezethető-e az Alaptörvény valamely rendelkezésére; és amennyiben igen, úgy ezen felhívott alapjoggal szemben van-e más konkuráló alaptörvényi rendelkezés, melyre a bíróságnak a döntése meghozatala során ugyancsak tekintettel kell lennie.
- [51] Jelen esetben ugyan a Kúria ítéletében maga is felhívta az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését, ugyanakkor azonban az a törvényszék és Kúria által választott jogértelmezés, amely gondos vizsgálat elmulasztásával

kizárja az indítványozókéhoz hasonló esetekben a „kellő indok” alapjogi szempontú mérlegelését, teljesen kiüresíti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése által is védett alapjogot, ekként ez a jogértelmezés az Alaptörvény 28. cikke által az eljáró bíróságok számára biztosított értelmezési tartományon kívüli, és így alaptörvény-ellenes. A Kúria (és a Fővárosi Törvényszék) ítéletében ugyanis valójában arra a jogi következtetésre jutott, hogy miközben úgy ítélte meg, hogy a felperes magatartása az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése körében értékelhető, mégis, valójában a felperest „jutalmazta” azzal, hogy a II. rendű indítványozó érdemtelenné nyilvánításával mentesítette őt a tartásdíj fizetésének kötelezettsége alól, függetlenül attól, hogy pontosan milyen (elsősorban a felperes érdekkörében felmerülő) magatartás is vezetett a II. rendű indítványozó felperessel szembeni magatartásának kialakulásához. Az Alkotmánybíróság e körben azt is megjegyzi, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése által védett alapjog végeredményben az indítványban ugyancsak megjelölt emberi méltósághoz való jogra vezethető vissza, ekként a Kúriának (és a Fővárosi Törvényszéknek) ítéletében valójában arról kellett volna számot adnia, hogy a II. rendű alperes magatartásával szemben felhívható-e a felperes olyan magatartása, amely az emberi méltósághoz való jog körében értékelhető, annak sérelmét eredményezheti.

- [52] 3.3. Az ügyben eljáró bíróságok a fentiek szerint nem voltak figyelemmel az ügy alapjogi érintettségére. Megállapították ugyan a II. rendű indítványozó magánszférához való jogának érintettségét, de adósak maradtak annak feltárásával, hogy a felperes és a II. rendű indítványozó mely alapjogai ütköznek a perben. A fentiekben részletezettek szerint az érintett alapjogok mindegyike korlátozásra kerülhet a bírói jogértelmezés, a bírói döntések révén, a másik érintett alapjog fényében.
- [53] 4. Fentiek okán az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvánnyal támadott döntések (mind a Kúria, mind pedig a Fővárosi Törvényszék ítélete) az indítványozók Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdésében rögzített jogának sérelmét eredményezték. Az Alkotmánybíróság ezért a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.20.423/2023/9. számú ítéletét és a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 51. Pf.633.783/2022/5. számú ítéletét a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette.
- [54] 5. Az Alkotmánybíróság határozatában ugyanakkor a Kúria és a Fővárosi Törvényszék ítéleteinek Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésébe és XX. cikk (1) bekezdésébe ütközését az ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére tekintettel, következetes gyakorlatának megfelelően, már érdemben nem vizsgálta [lásd például: 24/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [25]].

Budapest, 2024. július 16.

Dr. Varga Réka s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [55] A határozatot az alábbi alkotmányossági érvekre tekintettel támogattam.
- [56] 1. A szakjogi értelmezés szintjén az látható, hogy az ügyben eljáró bíróságok döntéseikben a Ptk. 4:220. § (4) bekezdése szerinti „kellő indok nélkül” fordulatának, valamint a nagykorú gyermek különélő szülővel szemben fennálló érdemtelenységét szabályozó 4:194. § (2) bekezdését értelmezték. A bírói értelmezés szerint a hivatkozott törvényi szabályok a nagykorú gyermek magatartására fókuszálnak, ezért az azzal kapcsolatos tényeket – véleményem szerint – túlértékelték.
- [57] Az Alkotmánybíróság a bírói döntések alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára vonatkozó hatáskörét az Alaptörvény 28. cikkét érvényre juttató jogintézményként határozta meg, amelynek lényege annak vizsgálata, hogy „a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes [elsőként: 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; legutóbb: 3222/2024. (VI. 25.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [58] Az Alkotmánybíróságnak tehát a jelen esetben is azt kellett kontrollálnia, hogy az ügy kapcsán azonosítható és az Alaptörvény szintjén elismert jogok érvényesülhetnek-e a bírói jogértelmezés révén.
- [59] 2. Véleményem szerint a jelen esetben a különélő szülő és a nagykorú gyermek alapjogi pozíciója egyértelműen azonosítható: a szülő méltányolható joga az, hogy a nagykorú gyermekkel kapcsolatot tarthasson, és már csak korlátozottan kötelezettsége a gyermek tartása. Ugyanakkor a nagykorú gyermek, éppen korára tekintettel várhatja a szülőtől magánélete tiszteletben tartását, míg pénzübeli támogatását csak korlátozottan.
- [60] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése mindkét fél jogait elismeri (míg a fentiek szerinti kötelezettségekről nem szól). A testület értelmezése szerint e cikk egyrészt „átfogóan védi a magánszférát: az egyén magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét. A magánszféra [...] lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek [...]. Az Alaptörvény értelmében a magánszféra védelme azonban nem szűkül le az Alaptörvény II. cikke által is védett belső vagy intimszférára, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás), illetve arra a térbeli szférára is, amelyben a magán- és családi élet kibontakozik (otthon)” {3018/2016. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [27]; valamint 3067/2021. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [18]}. A 3067/2021. (II. 24.) AB határozatában a testület pedig arra helyezte a hangsúlyt, hogy „a kapcsolattartás közvetlensége, a rendszeres találkozás és a zavartalan személyes kommunikáció – tehát az együttlét – mégis kiemelten fontos része a szülő-gyermek kapcsolatnak” {Indokolás [28]}. A hivatkozott határozat a kiskorú gyermek és a különélő szülő viszonylatában tette a megállapításokat, ugyanakkor azt gondolom, hogy az életkor ebben az összefüggésben nem szempont. Szüleinkhez, gyermekeinkhez fűződő kapcsolatunk nem korhoz, sőt nem is létü(n)khöz kötődik.
- [61] 3. A kifejtettek szerint tehát az ügyben „konkuráló alapjogi pozíció” alakult ki a perbeli esetben: a szülő joggal várhatja a gyermekével való személyes kapcsolat létrejöttét, fenntartását, míg a felnőtt gyermek már joggal tarthat igényt arra, hogy a szülő – nyomós indok nélkül – ne „kutassa” magánéletét. A pénzübeli tartás törvényi kötelezettsége, annak indokoltsága, összességében a gyermek arra való érdemtelenége alapjogi oldalról annak függvénye, hogy ki mit tett hozzá ahhoz, hogy a fenti jogok érvényesültek-e, érvényesülhetnek-e vagy sem. „Abban az esetben tehát, ha a bíróságoknak olyan jogvitában kell eljárniuk, amelyben az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel azáltal, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti, a fentiekben meghatározott szempontok szerint az érintett alapvető jogok védelmi körének feltárásával és az érintett alapvető jogok összemérésével (»kíméletes kiegyenlítésével és méltányos egyensúlyba hozásával») kell döntésüket meghozniuk. Ennek során a bíróságok számára lényeges szempont, hogy az érintett alapvető jogok lényeges tartalma nem üresíthető ki, és az alapvető jogoknak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből fakadó védelmi kötelezettségét biztosítani kell.” {3067/2021. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [31]; lásd még hasonlóan: 14/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [65]–[66]; 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [30]; 3212/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [52]}
- [62] Az a bírói jogértelmezés „jár tehát jó úton” az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében, amely biztosítja a konkuráló alapjogi pozíciók méltányos egyensúlyát, azok kíméletes kiegyenlítését, azaz a szülő kapcsolattartáshoz, valamint a gyermek magánélethez való jogának – ha korlátozottan is, de – gyakorolhatóságát. Kiüresíti a ma-

gánélethez való jogot az a jogértelmezés, amely a kapcsolattartás megtagadására vezető felnőtt gyermek magatartását, valamint a szülői tekintély mindenhatóságát tartja csupán mérvadónak az érdemtelenység kapcsán és figyelmen kívül hagyja a szülői magatartást, a szülő közrehatását (például arra hivatkozással, hogy az nem valószínű meg bűncselekményt, sem közigazgatási jogsértést). Az értékelés során tehát valós, reális szempontként kell figyelembe venni a felnőtt gyermek magánélethez való jogát és a szülői korlátozó magatartást (is).

- [63] 4. Véleményem szerint a Ptk. perben alkalmazandó szabályai nem zárják ki azt, hogy a bíróságok elismerjék az érdemtelenység vizsgálata során a felnőtt gyermek magánélethez való jogának érvényesülését. Azaz annak értékelését, hogy a különélő szülő abba illetéktelenül és indok nélkül behatolt. A megismételt eljárásban ennek a szempontnak is érvényesülnie kell a jogértelmezésben és ezt követően a bírói mérlegelésben.
- [64] Álláspontom szerint a tanulmányok folytatásának különélő szülő általi finanszírozása nem a kapcsolattartás „ellenértéke”, hanem a gyermek segítése életcéljai elérésében. Erre a szülő már nem kötelezhető saját létfenntartása terhére, és ahhoz adott esetben a felnőtt gyermeknek is hozzá kell járulnia.

Budapest, 2024. július 16.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [65] Csatlakozom *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* párhuzamos indokolása főbb érveire annak hangsúlyozásával, hogy a megismételt eljárásban a bíróságnak az ügyben releváns alapjogi szempontok megfelelő értékelését kell elvégeznie, aminek keretében ki tudja alakítani a konkuráló alapjogi pozíciók méltányos egyensúlyát.

Budapest, 2024. július 16.

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [66] Nem értek egyet a Kúria és a másodfokú bíróság döntésének a megsemmisítésével az alábbiakban kifejtett indokok miatt.
- [67] 1. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben azt állapította meg, hogy az eljáró bíróságok nem voltak figyelemmel az ügy alapjogi érintettségére. Az Alkotmánybíróság kiemelte azt is, hogy a bíróságok megállapították ugyan a II. rendű indítványozó magánszférához való jogának az érintettségét, de „adósak maradtak annak feltárásával, hogy a felperes és a II. rendű indítványozó mely alapjogai ütköztek a perben”. E megállapításokkal összefüggésben álláspontom szerint elsődlegesen azt a kérdést szükséges megvizsgálni, hogy a magánjogi jogviszonyokban miként érvényesülnek az alapvető jogok, és egy ügy alapjogi relevanciája a bíróságokra milyen kötelezettséget ró.
- [68] Az Alkotmánybíróság következetesen hangsúlyozott gyakorlata szerint „az államnak az alapvető jogok védelmére vonatkozóan tevőleges védelmi kötelezettsége áll fenn [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]. Ezzel összefüggésben az Alaptörvény 28. cikkének első mondata a bíróságok – mint az igazságszolgáltatási funkció ellátásán keresztül állami hatalmat gyakorló közhatalmi szervek – kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassák. Ezzel a bíróságok ítélkező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevőleges védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén.
- [69] Az Alkotmánybíróság a 8/2014. (III. 20.) AB határozatban kiemelte: az Alaptörvénynek az egész jogrendszer át kell hatnia és normáinak a jogrendszer egészében érvényesülniük kell. Rámutatott ugyanakkor, hogy „[e]z az érvényesülés eltérő a közjogban és a magánjogban. Míg a közjogban az Alaptörvény általában közvetlenül érvényesül, addig a magánjogban közvetetten, az Alaptörvényben szereplő alapvető jogok és alkotmányos értékek [I. cikk (1) és (3) bekezdés] átsugárzása folytán, a magánjogi normák értelmezése útján.” (Indokolás [55])

Hozzátette ehhez az Alkotmánybíróság, hogy „[a]z Alaptörvényben foglalt jogok a magánjog generálklauzuláin keresztül képesek beszűrődni a magánjog rendszerébe” (Indokolás [56]).

- [70] Az Alkotmánybíróság tehát egyértelművé tette azt, hogy a bíróságok kötelezettsége, hogy az alapvető jogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassák. Ezzel összefüggésben speciális helyzet a konkurráló alapjogi pozíciók esetén áll elő, vagyis amikor az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel azáltal, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel kiemelte: a bíróságoknak ilyen esetekben közvetítő, kiegyenlítő szerepet kell betöltenie {14/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [65]; 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [71] Összességében azt szükséges kiemelni, hogy az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint az ítélezés alapjogi kötöttsége nem azt jelenti, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során, valamint a konkurráló alapjogi pozíciók kiegyenlítése esetén figyelemmel legyenek a releváns alkotmányossági szempontokra {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}.
- [72] 2. A fenti szempontokat a konkrét ügyre vetítve elsőként abban a kérdésben szükséges állást foglalni, hogy a jogvita mely alapvető jogok relevanciáját veti fel.
- [73] A jogvita alapjául szolgáló keresetben a felperes a nagykorú gyermekével szembeni tartási kötelezettség megszüntetését kérte érdemtelenység jogcímén. A II. rendű indítványozó a kereset elutasítását kérte, mert nem vitatta, hogy a felperessel nem tartja a kapcsolatot, de álláspontja szerint erre kellő indoka volt. A jogvita tárgya tehát egy tartási kötelezettség megítélése volt.
- [74] Az Alkotmánybíróság az ügy alapjogi relevanciáját részben az Alaptörvény XVI. cikkével összefüggésben állapította meg (lásd: III. pont 2.1. alpontja), érdemi vizsgálatot ugyanakkor ebben a részben nem folytatott, így azokat az alkotmányos szempontokat sem tárta fel, amelyeket a bíróságoknak mérlegelniük kellene. Álláspontom szerint ugyanakkor a jelen ügy az Alaptörvény XVI. cikkének alkotmányos relevanciáját nem veti fel. Az Alaptörvény e cikke a gyermek jogait védi, kifejezetten hangsúlyozva, hogy a szülők a kiskorú gyermekükről kötelesek gondoskodni [Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdés]. Gyermeknek ezért jellemzően a 18. életévét be nem töltött személyt lehet tekinteni, illetve azt, aki még a középfokú iskolai tanulmányait folytatja, és a 20. életévét nem töltötte be (lásd: Ptk. 4:214. §). Ebben az ügyben a jogvita egy nagykorú gyermek tartásával függ össze, akire ezért az Alaptörvény XVI. cikkében foglalt alapjogi védelmet álláspontom szerint nem lehet kiterjeszteni. Ebből következően megállapítható az is, hogy a nagykorú gyermek esetében a tartási kötelezettség nem alapjogilag védett igény.
- [75] Az Alkotmánybíróság az ügy alapjogi relevanciáját másrészt az Alaptörvény VI. cikke vonatkozásában állapította meg. E körben kimondta, hogy „a törvényszék és Kúria által választott jogértelmezés, amely gondos vizsgálat elmulasztásával kizárja az indítványozókéhoz hasonló esetekben a »kellő indok« alapjogi szempontú mérlegelését, teljesen kiüresíti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése által is védett alapjogot”. E megállapítással összefüggésben lényegesnek tartom kiemelni, hogy ennek a jogvitának nem az a tárgya, hogy a felperes megsértette-e a II. rendű indítványozó magánszférához való jogát. Ezt a polgári bíróságok személyiségi jogi perben vizsgálhatják [Ptk. 2:43. § b) pont]. A bíróságoknak ebben az ügyben egy továbbtanuló nagykorú gyermek érdemtelenységét kellett vizsgálniuk.
- [76] A továbbtanuló nagykorú gyermek tartásával kapcsolatos bírói gyakorlat több évtizedes hagyományra tekint vissza. A legfőbb bírói fórum (akkor még: Legfelsőbb Bíróság) a XXIX. számú PED-ben – még a korábbi szabályozás alapján – hangsúlyozta, hogy a tartási kötelezettségre vonatkozó jogi rendelkezések a közfelfogásban kialakult erkölcsi követelményeken alapulnak. A jogalkalmazás fontos feladata a törvényen alapuló tartási kötelezettséggel kapcsolatban a gyermek érdekeinek védelme, a gyermek sorsáért elsősorban felelős szülő felelősségtudatának a fokozása. Emellett hangsúlyozta a Legfelsőbb Bíróság azt is, hogy az említett erkölcsi követelmények szem előtt tartásával az összes körülmények beható mérlegelésével kell megítélni a továbbtanuló gyermeknek a tartásra kötelezett szülővel vagy vele együttélő közeli hozzátartozójával szembeni nem megfelelő magatartását is. A nagykorú gyermektől fokozottabban elvárható, hogy a tartásdíjat fizető szülőjével szemben ne csak követelést támasszon, hanem a tartás alapjául szolgáló családi kapcsolatnak megfelelő magatartást tanúsítson, mert e tekintetben már van olyan belátása, amellyel magatartásának helyes vagy helytelen voltát és annak következményeit kellően értékelni tudja. A Legfelsőbb Bíróság tehát egyértelművé tette, hogy az érdemtelenység megállapítása során mind a tartásra kötelezett szülő, mind a nagykorú gyermek érdekeit az összes körülmény beható mérlegelésével, a közfelfogásban kialakult erkölcsi követelményekhez mérten vizsgálni kell.

- [77] A Ptk. kodifikációja során a legfőbb bírói fórum által kialakított értelmezési szempontok és a bíróságok ítélezési gyakorlata jelentősen hatottak a hatályos szabályozás kialakítására. A kodifikáció során végül az nyert hangsúlyt, hogy a bírói gyakorlatban számos ügyben merült fel annak szükségessége: azokban az esetekben, ha a nagykorú gyermek a kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot, a gyermeknek ezt a magatartását nyomatékosabban lehessen az értékelés körébe vonni. Természetesen a szülőjével való kapcsolat jellegét és a kötelezett magatartását is figyelembe véve. [lásd: Vékás Lajos (szerk.): Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez, Complex, Budapest, 2008. 555.]
- [78] A Kúria a hatályos Ptk. szabályait értelmezve megállapította, hogy az érdemtelenység okának vizsgálatát a Ptk. 4:220. § (4) bekezdésének rendelkezése egyértelműsítette: a továbbtanuló nagykorú gyermek szülővel szembeni magatartásának értékelésekor a hangsúlyt a „kellő indok” jogi fogalmának bevezetésével a gyermektől elvárható magatartásra helyezte. A szigorúbb mérce alkalmazását a nagykorú gyermektől a kapcsolat fenntartása/felvétele iránti elvárhatóság indokolta: a szülőjével szembeni anyagi igénye esetén a kötelezettet ne csupán annak kielégítését biztosító személynek tekintse, hanem vele szemben a vérségi kapcsolatuknak megfelelő magatartást tanúsítson. A jelenlegi ítélezési gyakorlat lényege, hogy „a fokozott elvárhatósági követelménnyel összhangban a kimentésre alkalmas kötelezetti magatartásnak olyan súlyúnak kell lennie, amely valóban alapos indokát adja a tartást igénylő gyermek közömbösségének. A kellő indok jogi fogalmának tartalma a gyermek életét jelentősen befolyásoló vagy arra kiható valós és súlyos érdeksérelem, azt a szubjektíven súlyosnak megélt, de valójában vélt sérelmek nem alapozhatják meg.” (EBH 2019.P.3.)
- [79] Álláspontom szerint a továbbtanuló nagykorú gyermek tartásával kapcsolatos bírói gyakorlat értelmezési szempontrendszer az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének alkotmányos tartalmát nem sérti, és az alkotmányos szempontokat kifejezésre juttatja. Egyrészt biztosítja a szülő oldalán a családi élet, és ennek keretében a gyermekkel való kapcsolattartás védelmét azáltal, hogy megköveteli: a nagykorú gyermek a szülővel szemben a vérségi kapcsolatuknak megfelelő magatartást tanúsítson. Másrészt biztosítja a gyermek oldalán a magánszféra és a magánélet védelmét azáltal, hogy a gyermek életét jelentősen befolyásoló vagy arra kiható valós és súlyos sérelem az érdemtelenység alóli kimentést megalapozza.
- [80] 3. A jelen ügyben az eljáró bíróságok a szülő-gyermek kapcsolat megszűnését, a gyermek elhidegülését és ennek jogkövetkezményét eltérően ítélték meg. Az elsőfokú bíróság szerint megállapítható, hogy a felperes megalázóan viselkedett, a II. rendű indítványozó személyét sértő kijelentéseket tett, többször fizikailag és pszichikailag is bántalmazta. A tárgyaláson tanúsított magatartása az indítványozók előadását támasztotta alá: indulatát fékezni nem volt képes, agresszíven, kioktatóan nyilvánult meg. Ezzel szemben a másodfokú bíróság a peradatokat a jogszabályhely fokozott elvárása alapján újraértékelte, és megállapította: a II. rendű indítványozó hosszú ideje (2017 ősze) nem tart kapcsolatot a felperessel, meg sem kísérelte rendezni azt, sőt a magatartásából kitűnően, a jövőben sem szeretné. Ez pedig a társadalom általános értékrendjével ellentétes szülő-gyermeki viszony, amelynek az a következménye, hogy érdemtelené vált a tartásra. A Kúria a másodfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartotta annak hangsúlyozásával, hogy az egyoldalú elzárkózás, a különélő szülő kizárólag pénzforrásként való kezeléséhez vezet, a szülő-gyermek viszonyt érzellem nélküli anyagi, pénzügyi kapcsolattá üresíti.
- [81] Az Alkotmánybíróság következetes, az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésére visszavezethető gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata abban is következetes, hogy a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, illetve a jogszabályok értelmezése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbíróságként”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el [legutóbb például: 3048/2024. (II. 23.) AB végzés, Indokolás [26]].
- [82] Látható tehát, hogy az eljáró bíróságok az indítványozók által a kimentés körében felhozott magatartások kirívó, illetve súlyos jellegét eltérően értékelték, és ez alapján eltérően ítélték meg a kellő indok jogi fogalmának értelmezésekor a II. rendű indítványozó közömbösségét. Álláspontom szerint a bíróságoknak ez az értékelő tevékenysége nem lehet alkotmányos felülvizsgálat tárgya, különösen akkor, ha az alapjául szolgáló értelmezési szempontrendszer az alkotmányos követelményeket nem sérti.
- [83] 4. A fentiek alapján lényegesnek tartom hangsúlyozni, hogy a bíróságok ítélezési tevékenységének alapjogi kötöttsége nem azt a követelményt támasztja, hogy döntésüket közvetlenül az Alaptörvény valamely rendelkezésére támasztják.

zésére alapítsák. A Kúria és a másodfokú bíróság a Ptk. 4:220. § (4) bekezdésének értelmezésén keresztül a jogvita alapjául szolgáló magánjogi jogviszonyban az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos szempontokat érvényre juttatta, és a konkuráló alapjogi pozíciók kiegyenlítése a jelen jogvita keretein belül az alkotmányossági szempontokkal összhangban áll. Ebből következően nem értek egyet azzal, hogy az Alkotmánybíróság megállapította az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntések alaptörvény-ellenességét, és azokat megsemmisítette.

Budapest, 2024. július 16.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

[84] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2024. július 16.

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

[85] Az indítványban felvetett kérdést szakjogi kérdésnek tartom, amely nem vet fel alkotmányossági problémát. Ezért a határozatot nem támogattam.

Budapest, 2024. július 16.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1932/2023.

